

'Low Input Schapen' lammeren niet van zelf af

(Eerste resultaten schapenbedrijf Waiboerhoeve)

J. de Boer en F.C. van der Schans (PR)

Op het Low Input Schapenbedrijf van de Waiboerhoeve ligt het dek- en aflamseizoen enkele maanden later dan op de traditionele schapenbedrijven. In december werd 78 % van de oaien tijdens de eerste cyclus gedekt. In mei heeft 95 % van de toegelaten oaien gelamd. De helft van de oaien had hulp nodig bij het aflammen. Ondanks een relatief hoge worpgrootte was het gemiddelde geboortegewicht erg hoog. De lammensterfte binnen 24 uur na geboorte lag op 19 % en werd voor een belangrijk deel veroorzaakt door toxoplasmose en te zware geboorten. Door aanpassingen in het management en een meer evenredige leeftijdsopbouw van de schapenstapel wordt voor volgend jaar een 5 % tot 8 % lagere lammensterfte verwacht.

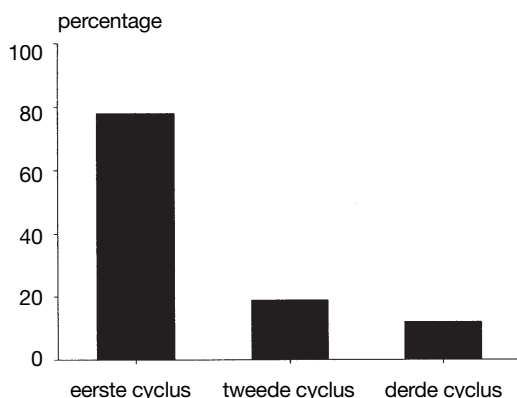
Hoog drachtigheidspercentage bij dekken in december-januari

Op 1 december zijn vier Texelse rammen bij de 100 Blessumer oaien gelaten en startte het dekseizoen. De helft van de oaien werd voor de eerste maal toegelaten. Verwacht werd dat ongeveer 60 % van de oaien in de eerste cyclus gedekt zou worden en de overige in de tweede of derde cyclus. In de praktijk bleek dat bijna 80 % van de oaien reeds in de eerste cyclus gedekt werd (figuur 1). Toen op 24 januari de rammen van de oaien gescheiden werden, was 99 % gedekt. Uiteindelijk lamden 95 van de 100 oaien af.

Omweiden tijdens de aflamperiode

Tijdens de winter '94-'95 liepen de schapen op grasland van een van de melkveebedrijven van

Figuur 1 Dekkingen per cyclus

Figuur 2 Perceelsindeling aflamperiode

Drachtige oaien	
Hoogdrachtige oaien Nachtwei	Hoogdrachtige oaien Dagwei
Oaien met lammeren	

de Waiboerhoeve. Mede dankzij het zachte weer was er meer dan voldoende gras beschikbaar. Vanaf begin april zijn de schapen op het schapenbedrijf op gras/klaver geweid. De eerste schapen lamden eind april af. In de aflamperiode waren de weersomstandigheden in het algemeen goed.

De schapen zijn tijdens de aflamperiode in drie groepen, op vier gedeelten van percelen gehouden (figuur 2). De drachtige oaien, gedekt tijdens de tweede of derde cyclus, zijn apart geweid, op het perceel 'drachtige oaien'. De hoogdrachtige oaien hadden de beschikking over twee percelen, 'nachtwei' en 'dagwei'. 's Morgens werden de schapen omgeweid van de nacht- naar de dagwei. De oaien die 's nachts gelamd hadden bleven met hun lammeren achter op de nachtwei. Aan het eind van de middag werden de lammeren gewogen en genummerd en werd geboorteverloop en worpgrootte geregistreerd. Daarna gingen de oaien en lammeren naar het perceel

'ooien met lammeren'. De hoogdrachtige ooien gingen naar de nachtwei en de overdag afgelamde ooien bleven op de dagwei achter. De volgende ochtend werden deze ooien met lammeren naar het perceel 'ooien met lammeren' omgeleid.

Met dit omweidingssysteem bleek een goede controle over de (hoog-)drachtige schapen mogelijk. Al na enkele dagen waren de hoogdrachtige ooien gewend aan het tweemaal per dag omweiden. Er waren geen ooien die hun lammeren niet wilden aannemen en de jonge lammeren konden makkelijk gevangen worden voor het wegen en nummeren.

Veel hulp bij het aflammen

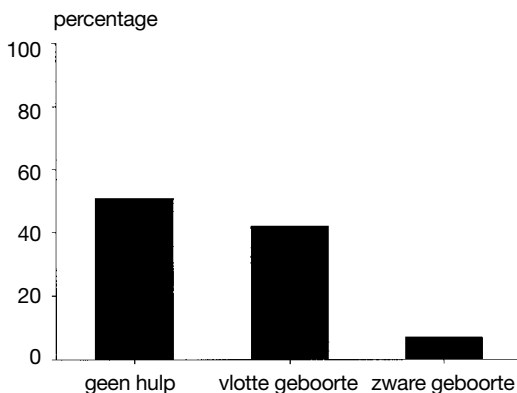
Overdag werd zes maal, elke drie uur, gekeken of er schapen geholpen moesten worden bij het aflammen. Van 22.00 uur tot 6.00 uur was er in principe geen toezicht op het aflammen. Van alle worpen is het geboorteverloop geregistreerd.

De helft van de schapen lamde zonder hulp af (figuur 3). Ruim 40 % van de schapen had enige hulp nodig bij het aflammen (vlotte geboorte) en bij 7 % van de ooien verliep het aflammen zwaar. Geconcludeerd moet worden dat er relatief veel geholpen moest worden bij het aflammen. Belangrijke redenen hiervoor zijn het hoge aandeel jonge ooien, bijna 50 %, en de hoge geboortegewichten van de lammeren.

Zware lammeren

De gemiddelde worpgrootte lag op 1,9 lam per toegelaten ooi. Dit komt overeen met 2,0 lammeren per worp (tabel 1) Er zijn veel zware lammeren geboren waardoor het gemiddelde geboortegewicht op 4,3 kg lag. Opmerkelijk zijn de resultaten van de eerste-worps ooien. Bij deze ooien lag de worpgrootte 0,1 tot 0,2 lam hoger en was ook het geboortegewicht circa 0,5 kg hoger dan op het kernfokbedrijf van Blessum. De oorzaak hiervan ligt mogelijk in het latere dekseizoen, december in plaats van september/oktober, waardoor de jonge ooien op een relatief hoog gewicht, gemiddeld 53 kg, aan het dekseizoen begonnen.

Figuur 3 Verloop aflammen

Hoge sterfte bij de lammeren

35 lammeren (19 %) zijn doodgeboren of gestorven binnen 24 uur na geboorte. Daarna, tot 14 dagen leeftijd, zijn nog 11 lammeren (6 %) gestorven, voornamelijk door ondervoeding. Op al deze lammeren is door de Gezondheidsdienst voor Dieren in Noord-Nederland sectie verricht (tabel 2).

De belangrijkste veroorzaker van abortussen, te vroeg geboren (dood of levend) en niet levenslustige lammeren was toxoplasmose. Daarnaast bleken na sectie tien lammeren verbloedingen te hebben. Dit wordt veroorzaakt door het persen van de ooi vooral bij zware verlossingen. Het relatief grote aantal zware verlossingen heeft een relatie met het hoge geboortegewicht. Een andere belangrijke doodsoorzaak was ondervoeding, 6 %. Daarnaast zijn nog enkele lammeren met diverse dan wel onbekende oorzaak dood gegaan.

Terugdringen lammerensterfte

Toxoplasmose is een parasitaire infectieziekte die hoofdzakelijk bij jonge ooien voorkomt. Dit jaar lamde bijna de helft van de ooien voor het eerst af. De komende jaren zal de schapenstapel een meer evenredige leeftijdsopbouw krijgen met circa 20 % jonge ooien. Hierdoor mag een verlaag van de lammerensterfte door toxoplasmose

Tabel 1 Worp-grootte (lammeren/geworpen ooi) en geboortegewicht (kg/lam)

Worpnummer	1	2	≥3	gemiddeld
Worp-grootte	1,9	2,2	2,0	2,0
Geboortegewicht ♀	4,0	4,4	4,5	4,3
♂	4,0	4,4	5,1	4,4

met ongeveer 5 % worden verwacht. Vermindering van het aantal zware geboorten is wellicht mogelijk door het geboortegewicht te verlagen. Daarom zullen de komende winter de oaien tijdens de dracht beperkt worden in het grasaanbod waarbij de conditie van de oaien gelijk blijft maar de lammeren een lager geboortegewicht hebben.

Tabel 2 Sectieresultaten doodgeboren en gestorven lammeren

	Aantal	Percentage
Abortus, te vroeg geboren ed.	19	10
Ondervoeding	11	6
Verbloedingen	10	5
Divers en onbekend	6	3
Totaal	46	24

Ruim 40 % van de schapen had hulp nodig bij het aflammen.